

Chizkijáš: Důvra proti chvástání

Převod materiálu

Jiří Tengler

Pořadí v lekci

29

Téma

V zdánlivě bezvýchodné situaci pomáhá Božímu lidu důvra v živého Hospodina, třebaže hrůzostrašní nepřítelé se víte posmívají. Bůh odvrátí zkázu a dopřeje svým věrným další život ve vlastní zemi.

Cíl

Rozlišit mezi slovy dobrými (od Boha) a slovy špatnými. Dít se dozvídí o síle slov, která vzbuzují důvru a překonávají výhružná slova protivníků.

Pro učitele

Biblický text: 2Kr 18–19

Výkladové poznámky

Děj se odehrává v přelomové a krajně vypjaté době. Boží lid žil po staletí rozdělen do dvou království. Obyvatelé nepříteli významného Judska s dsem hledí na tragický osud svých silnějších severních sousedů a bratřích, jejichž izraelské království právě zaniklo pod náporom asyrské velmoci. Ta dobyla hlavní město Samařiu a přesídlila elitu izraelského národa. (722 př. Kr.) Asyrské vojsko směřuje dál na jih, obsazuje část Judska a obkličuje hlavní město Jeruzalém.

Tehdejší judský král Chizkijáš patří mezi příkladně zbožné vladaře. Držel se nejlepších davidovských tradic, vedl svou zemi podle Božího zákona. *Doufal v Hospodina, Boha Izraele... Přimkl se k Hospodinu, dbal na jeho příkázání... A Hospodin byl s ním.* (18,5–6) Na rozdíl od svého velmi zpohanštělého otce Achaze odstranil pohanské svatyně, rozestěpo zemi, a soustředil bohoslužbu do jeruzalémského chrámu. Bůh se k jeho úsilí přiznal — judské království bylo uchráněno a nepřítelé odtáhli. Jméno Chizkijáš přiznačn znamená „Síla má je Hospodin“. Tato síla se k lidem dostává prostřednictvím slova — slova mohou povzbuzovat i ubíjet.

Celý konflikt má náboženské souvislosti:

- 1) Pohanští Asyřané vnímají vlastní úspěch jako vítězství svých božstev (větně božského krále) nad Hospodinem, jenž se stává asyrským spolupracovníkem. V témže duchu posměšně vyhrožují i dosud neporobeným Judejcům (= Židům) (2Kr 18,33–35).
- 2) Zkázu Izraele vykládají proroci a judští dějepisci jako důsledek odpadnutí od Hospodina (2Kr 18,11–12 a 17,21–23). Hospodin nepomáhá lidu, jenž o jeho pomoc nestojí a spoléhá se na jiné bohy.
- 3) Budoucnost Judska záleží na tom, zdali se Hospodin na rozdíl od neschopných božstev poražených národů prokáže jako mocný Bůh a zastane se svého lidu. Upnul král Chizkijáš svou naději ke správnému Bohu?

Toto vyprávění lze též celé nalézt u Izajáše (Iz 36–37). Ukazuje důležitost svědectví, že být vřný Hospodinu není marné. Izajáš nezmiňuje platbu Asýřanům.

Přiblížení je poměrně obsáhlý a plný zvratů:

18,1–8: Zbožný judský král Chizkijáš se bouří proti Asýřanům, ovládajícím celou oblast.

18,9–13: Po zkáze severního Izraele asyrští dobyvatelé táhnou k jihu na Judsko.

18,13–16: Ohrožený král Chizkijáš draze platí Asýřanům za mír.

18,17–25: Asýřané přesto dále Judsko utlačují, obklíčí Jeruzalém a diplomaté zpochybují očekávanou pomoc ze strany Egypta, důvěru v Hospodina i loajalitu Judejců. (Posměšné „Dám ti koně, nenajdeš jezdce!“ v.23)

18,26–37: Nepřátelské poselstvo záměrně mluví judsky, aby lid rozuměl slibům o novém životě pod asyrskou nadvládou a kapituloval. Lid nabídku života bez Hospodina přijímá. Služebníci rozhořčeně (= roztržené roucho) informují krále o nezdaru vyjednávání.

19,1–7: Chizkijáš nařídí před Hospodinem a žádá podporu od proroka Izajáše. Izajáš krále povzbuzuje příslibem Boží pomoci.

19,8–13: Nepřátelští Asýřané dále stupňují své výhrůžky.

19,14–19: Král zná slovo Hospodinovo, zná i slova nepřátel. V chrámu se modlí nad oběma výroky a s důvěrou se odevzdává do Hospodinovy moci. (v. 19)

19,20–34: Prorok Izajáš přináší králi odpověď na jeho modlitbu. Vyhláší, že chvástává Asýřané se svou vojensko-náboženskou agresí neuspějí a že Boží lid bude nadále bezpečně sídlit ve své zemi. Bůh se svého lidu zastane.

19,35–37: Zázračná porážka a ústup Asýřanů. Potupná smrt krále Sancheríba ukazuje, že jeho pýcha nebyla cestou k životu; je zabit svými syny (!) ve chrámu svého božstva (!).

Úskali

- Nezděrazňujte, že zkáza severní země byla trestem za bezbožnost jejich obyvatel. Kolem sebe stále vidíme mnoho bezbožnosti, jež zůstává bez trestu. Vyhněte se tak otázkám: Jak to může Bůh dopustit? Proč nezasáhne a nepotrestá zlé lidi?
- Biblické vyprávění je poměrně vleklé a ne zcela přehledné. Králův postoj k nepříteli se proměňuje od vzpoury přes tributní poplatek až po bezvýchodné vyjednávání završené modlitbou a následným vítězstvím. U mladších dětí postačí jednoduchá osnova: přitáhli nepřátele — Bůh zachránil svůj lid.
- Bůh Chizkijáše vyslyšel a pomohl mu. Tísnivou otázkou zůstává, proč Bůh nevyslychá i další (naše) modlitby, proč mnohé ohrožení přerůstá vzdor modlitbám do zkázy. Odpovědí na tíseň není rezignace, nýbrž znovu a znovu důvěra v Bohu.
- „Neodmítněte“ zázračnou záchranu. Boží moc v Bibli není nutné vysvětlovat pomocí historicky přijatelných tvrzení. (Údaj o 185 000 mrtvých se vymyká možností tehdejších armád.) Boží pomoc i k nám přichází navzdory očekávání.

>Odkazy

Žalm 27: Modlitba důvěry s prosbou o ochranu před nepříteli.

Izajáš 30,15–18: Dívra v podání prorok? jako politický program. Varování před spolehnutím výhradně na lidskou sílu. „V obrácení a ztišení bude vaše spása, v klidu a důvěře vaše vítězství.“

Pro děti

Pedškoláci

Dnes si budeme povídat o velkých věcech, které se udály v jednom malém království. Vyvolený Boží lid žil v judském království. Obyvatelé si tenkrát říkali Judejci, my jim dnes říkáme Židé. Jejich království nebylo ani veliké, ani bohaté. Vlastně měli tak trochu štěstí. Byl tak malý, že velké říše ani nezajímali. Cizí vojska se ani nenamáhala proti judské zemi bojovat. Stažilo, když malé království každoročně stříbrem a zlatem zaplatilo svým mocným sousedem za mír.

V hlavním městě Jeruzalém? sídlil král Chizkijáš. Byl to král dobrý a zbožný. Měl rád Pána Boha. I jeho jméno vypovídalo o jeho víře. Chizkijáš = Síla má Hospodin. Nechal zhotovit sochy různých bohů, které lidé nastavili ve svých vesnicích a na návrších mezi nimi. Také v Jeruzalém? odstranil všechny sochy a ozdoby, které odváděly od jediného živého Boha.

Už jsme si řekli, že judské království bylo malé a slabé.

Jednou se mocní sousedé rozhodli: „Už od těchto Judejců nebudeme brát stříbro a zlato. Vezmeme si celé království.“

Jak řekli, tak udělali. Vojsko se vydalo na pochod, a protože judské království bylo opravdu maličké, stačil jeden jediný den, aby nepřátelská vojska došla až k Jeruzalému. Všude kolem města byli vojáci. Město bylo obklíčeno. Na malé království dolehlo veliké trápení. (Ano, i král malého království může mít velké starosti. Stejně i vy, malé děti můžete mít velké starosti.)

Nepřátelští vojáci stáli u města a pokřikovali na jeho obyvatele: „Vzdejte se! My jsme silnější. Přece nebudete věřit vašemu králi. Sebral vám vaše bohy a bohyně. Prý si s jedním bohem vystačíte. Nevystačíte. Naši bohové jsou silnější, proto vás porazíme a odvedeme si vás do naší země.“

Zlá a výhružná slova naháněla lidem strach.

Co mohl král Chizkijáš dělat?

Požádal o pomoc proroka Izajáše a ten mu pověděl: „Neboj se, Bůh ví o tvém trápení. Důvěřuj v Hospodina i nadále.“

Prorok pověděl králi dobrá slova — slova o důvěře, o pokoji. Dobrá slova od Pána Boha. Král proroka poslechl. Nic nedbal na výhružné dopisy, které mu psal nepřátelský král. Nedal na slova pyšného vladaře, dal na slova silného Hospodina. Šel do chrámu a před zraky svého lidu se modlil.

„Pane Bože, ty víš, že mám proti sobě silné nepřátele. Víš, co všechno dokázali. Kolik národů porazili i s jejich bohy a bohyněmi. Ale ty jsi jiný Bůh. Jsi živý. Nejsi mrtvá socha. Prosím, pomoz mi. Pomoz nám.“

V malém království se pak udály velké věci. Nepřátelské vojsko náhle odtáhlo pryč. Nikdo po žádné nevěděl proč. Prostě jednoho dne sbalili své zásoby, stany i zbraně a vrátili se do své země. Někdo říkal, že mezi vojáky vypukla zlá nakažlivá nemoc. Jiní říkají, že do tábora se ve velkém stáhly myši a sežraly, na co přišly. Avšak město Jeruzalém i celé království byly zachráněny. Nepřátelé byli pryč a lidem zůstala důvěra, že Pán Bůh pomáhá těm, kdo k němu volají. Malé království prožívalo velikou radost. Dobrá slova od Boha zůstala nad slovy špatnými.

Jako král Chizkijáš se ve svých starostech obracíme k Pánu Bohu s modlitbou. Díváme se, že se stane i naší pomocí, naší silou. I nám, malým lidem, Boh dává velikou radost. Nad zlými slovy vítězí dobrá slova o Bohu.

Mladší školní děti

Jsou různá slova. Některá slova působí na lidi dobře, dodávají lidem chuť žít. Jiná slova posluchače ubíjejí, srážejí do smutku a trápení. Kvůli slovům se vedou války. Slova se také ve válkách a bojích užívají. Když se hádáte se spolužákem, kdo má být v předu ve frontě na oběd ve školní jídelně, je to také válka slov. A když dvé země proti sobě bojují, používají nejenom zbraně, ale i slova. Do nepřátelské země vysílá rozhlas, shazují se letáky, píšou se pochybovačné články. Mají druhým ubrat odvahu.

Umíte se vyznat ve slovech? Poznáte, která slova jsou dobrá a která jsou špatná? Když te dostanete hromadu slov na papírcích, rozřídíte je. Která slova označují věci dobré a která věci zlé? Která slova lidé slyší rádi, která neradi? Dnešní biblický příběh vypráví o tom, co působila špatná slova, založená na nenávisti, a co působila slova dobrá, vyslovená na základě Boží dobroty.

(Až budu mluvit, sledujte, která slova se objeví nebo ke kterým se přiblížíme. Označte je, vyberte...)

Boží lid zažíval ve své zemi neklidný čas. Izraelci nikdy neměli silnou říši, která by se mohla měřit s mocnými sousedy v Egyptě či v Mezopotámii. Jednou se ze severu přivalila mocná armáda Asýřanů a podrobila si většinu izraelského národa. Zbylo jenom malé království na jihu, nazývané Judsko podle praotce Judy. Jeho obyvatelé si říkali Judejci, my dnes říkáme Židé. Hlavním městem byl Jeruzalém. Království se nacházelo v obtížných přístupných kopcích a bylo tak chudé, že dlouho nestálo nepřítelům za námahu. Ani ho nedobývali, spokojili se s penězi za mír.

V Jeruzalémě panoval král Chizkijáš. Byl to dobrý král. Spoléhal na jediného Boha Hospodina celým svým srdcem. I jeho jméno vypovídalo o důvěře v Boha. Chizkijáš = Síla má Hospodin. Vířil, že Boh je živý a smýšlí dobře se svým lidem. Proto nechal Chizkijáš odstranit sochy různých falešných bohů, které si lidé postavili ve svých vesnicích a na návrších mezi nimi. Také v hlavním městě Jeruzalémě odstranil všechny sochy a ozdoby, které odváděly od jediného živého Boha. Pál si, aby lidé našli sílu a pomoc v jediném Bohu.

Chizkijáš věděl o silném vojsku bezprostředně za hranicemi. Věděl, že nepřátelé nenávidí izraelského Boha Hospodina a že by nejraději vyhladili každou myšlenku na něj. Chizkijáš proto platil nepřítelům, aby ochránil svou zemi před cizí armádou. Dokonce vzal zlato z chrámové výbavy, aby zajistil svým lidem mír a dal jim možnost v pokoji uctívat Boha.

Jenže nepřítelům bylo všechno zásem málo: „Už od těchto Judejců nebudeme brát stříbro a zlato. Vezmeme si celé království.“

Vojsko se dalo do pohybu. Brzy ovládli většinu země, zastavili se až před Jeruzalémem, který chránily hradby. Asýřané obklíčili město a chystali se je dobýt.

Nastal zlý čas pro Judejce v obsazených vesnicích, kteří museli nepřátelské vojsko živit. Nastal zlý čas i pro obležené město, jehož obyvatelé museli vystačit s tenkými zásobami.

Navíc museli přes hradby poslouchat drzé pokřikování nepřátel: „Vzdejte se! My jsme silnější. Přece nebudete věřit vašemu králi. Sebral vám vaše bohy a bohyně. Prý si s jedním bohem vystačíte. Nevystačíte. Naši bohové jsou silnější, proto vás porazíme a odvedeme si vás do naší země.“

Vrchní velitel se králi Chizkijášovi posmíval: „Jsi slabý. Tví lidé za tebou nestojí. Schválně ti dám dva tisíce koní, abys je použil do boje proti mně. Stejně ke komu neseženeš jezdce. Jsi ubožák.“

Byla to špatná, zlá slova, která k lidem doléhala. Božila jejich víru, podkopávala jejich důvěru k spravedlivému králi Chizkijášovi. Zlá slova probouzela v lidech strach. Také král Chizkijáš se trápil. Co se stane s jeho královstvím? A hlavně: co se stane s vírou v živého Hospodina? Neznají zlá slova v lidech víru v dobrého Boha. Král prosil o pomoc proroka Izajáše. Proroci měli za úkol vyřizovat svému národu slova od Boha. Slova, která vedou k životu a k radosti.

Izajáš byl opravdovým prorokem — vyřídil králi slova, jež potřeboval slyšet ve své tísní: „Neboj se, Bůh ví o tvém trápení. Důvěřuj v Hospodina i nadále.“

Dobrá slova. Slova plná vlídnosti a naděje. Pravý opak nenávistných slov o zkáze, která volali nepřátelé.

Král proroka poslechl. Přidržel se dobrých slov od Boha. Nic nedbal na výhružné dopisy, které mu psal nepřátelský král. Nedal na slova pyšného vladaře, dal na slova silného Hospodina.

Šel do chrámu a před zraky svého lidu se modlil.

„Pane Bože, ty víš, že mám proti sobě silné nepřátele. Víš, co všechno dokázali. Kolik národů porazili i s jejich bohy a bohyněmi. Ale ty jsi jiný Bůh. Jsi živý. Nejsi mrtvá socha. Prosím, pomoz mi. Pomoz nám.“

Král svou důvěrou k Bohu dodával odvalu svému lidu.

A pak se stal div. nepřátelské vojsko bez boje odtáhlo pryč. Jednoho dne sbalili všechny své věci — stany, zbraně, zásoby. Věc nebylo jasné, proč se dali na ústup. Někdo říkal, že mezi vojáky začala šířit zlá nakažlivá choroba — mor. Podle jiných se do tábora ve velkém stáhly myši a rozežraly všechno kožené. (Opasky, takže padaly kalhoty. Emínky na botách, takže nešly zavázat. Postroje u koní, takže na nich nešlo jezdit. Takhle přeci vojáci nemohli bojovat.) Někdo zase tvrdil, že přišla zpráva o povstání v odlehlých krajích a vojsko se muselo přemístit tam. Co přesně se stalo, nezjistíme.

Hlavní je, že Jeruzalém i celé království byly zachráněny.

Nepřátelé nasadili do boje zlá, zlobná slova — a nevyhráli. Vítězem se stal král Chizkijáš a jeho lid, když svěřili své trápení Pánu Bohu. Spolehli se na dobré Boží poselství. Věděli, že nepřátelé jim mohou sice zabrat království, ale nemohou jim sebrat jistotu, že Pán Bůh bude s nimi i v těžkém case. Nemohli jim sebrat důvěru, že jsou navždy v Božích rukách.

I my slyšíme od Ježíše dobrou zprávu — evangelium — že Bůh je s námi. Nad zlými slovy o zkáze vítězí dobrá slova o životě, o vzkříšení. Dobrá slova od Boha.

(Možné vyhodnocení: která z roztřídných slov mají co společného s dnešním příběhem, která nikoli?)

Starší školní děti

Vyprávění je obdobou vyprávění pro mladší děti s tím rozdílem, že si děti na úvod chystají kartičky s kladnými a zápornými věcmi samy. Závěrečné zhodnocení může být širší.

Úvod: Napište každý pět slov, označujících věci dobré — hodně dobré — dobré tak, že bez nich nelze dobře žít. Napište také pět slov, označujících věci tak zlé, že byste je v životě nechtěli za žádnou cenu potkat.

Závěr: Které z věcí na vašich kartičkách se přímo objevily v dnešním příběhu. Které se ho nějak dotýkají aspoň vzdáleně? Které nemají vůbec nic společného? Proč jste je napsali? Co jste napsali nejčastěji?

Pomůcky: Kartičky s jednotlivými slovy: válka, nepřátelé, posměch, pýcha, obklíčení, hlad, bezmoc, nemoc, síla, slabost, obrana, důvěra, zoufalství, naděje, křik, modlitba, pokora, vítězství, spolupráce, svornost, strach, mír, pokoj, evangelium = dobrá zpráva, hlad, domov, požár.

Přesah

Žijeme uprostřed slov. Kdo v naší zemi říká slova dobrá a kdo slova špatná? Jsí slova přinášejí radost a povzbuzení? Jsí slova vyvolávají vztek, hádky, nenávisť? Kdo vám řekl něco pokutného? Kdo vám řekl něco bolestného či škaredého? Jsou pro nás Božím darem lidí, kteří k nám mluví s láskou? Mluvím i já k druhým s láskou?

Liturgie

Biblický text k zapamatování

Hospodin je svätlo mé a moje spása, koho bych se bál? Hospodin je záštita mého života, z koho bych měl strach? (Ž 27,1)

Rituál

Každou postavu můžete provázet jedna píseň, kterou můžete zpívat nebo její část skandovat. Zde navrhujeme refrén písně *Srdce přistě* (Svítá 349).

Okénko do bohoslužeb

Přemýšleli jste někdy, co je v kostele nejsilnější? Co má nejvyšší sílu? Jsou to varhany nebo hlas zpěváků? Nebo je to elektřina, která nám pohání topení, světlo, mikrofony, zvon? Anebo jsou nejsilnější zdi, které unesou tak vysokou střechu a ještě vyšší věž? Ani jedno. Nejsilnější při bohoslužbách jsou slova. Kvůli dobrým slovům se zde scházíme. Slova mají moc posílit člověka, který je smutný, zklamaný nebo nemocný. A naopak špatná slova mají moc člověku ublížit, zdeptat ho, sebrat mu chuť žít a milovat. Dnes si budete vyprávět o slovech dobrých a slovech zlých.

Modlitba

Pane Bože, ty víš o všem, co na nás útočí — nemoci, neštěstí, lidská zloba, nebezpečí na cestách. Prosíme, pomoz nám. Chraň nás a poraz naše nepřátele. Odežej od nás zlá slova. Dopřej, ať nám v uších i srdcích znějí slova dobrá. Amen.

Odkaz na píseň

[Pán Bůh je síla má, všechna obrana má](#)

[Moudrost mi, Pane, dávej](#)

[Neskládejte v mocných naději \(EZ632\)](#)

[Náměš? \(SV165\)](#)

Cílová skupina

[Mladší školní](#)

[Předškolní](#)

[Starší školní](#)

Katechetické cykly

[Dál přece nejdeme sami II \(Od Samuele k Šalomounovi + Od Elijáše k mesiášovi\)](#)

Biblický odkaz (kat)

[2 Královská 18–19](#)